

Bryssel den 6.3.2017
COM(2017) 113 final

RAPPORT FRÅN KOMMISSIONEN TILL RÅDET OCH EUROPAPARLAMENTET

**Utvärderingsrapport om programmet ”Förebyggande av och information om
narkotikamissbruk” (2007-2013)**

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

INNEHÅLLSFÖRTECKNING	1
1 INLEDNING	2
1.1 SYFTE MED RAPPORTEN	2
1.2 METOD OCH INFORMATIONSKÄLLA	2
1.3 PROGRAMMET I ÖVERBLICK	2
2 RESULTAT AV UTVÄRDERINGEN	7
2.1 PROGRAMMETS RELEVANS	7
2.2 SAMSTÄMMIGHET OCH KOMPLEMENTARITET	8
2.3 ÄNDAMÅLSENLIGHET	10
2.4 HÅLLBARHET OCH ÖVERFÖRBARHET	13
2.5 EFFEKTIVITET OCH MÖJLIGHET TILL FÖRENKLING	15
2.6 EUROPEISKT MERVÄRDE	20
3 SLUTSATSER	24

1 INLEDNING

1.1 SYFTE MED RAPPORTEN

Enligt beslutet om inrättande av det särskilda programmet ”Förebyggande av och information om narkotikamissbruk” ska kommissionen lämna en utvärderingsrapport efter programmets avslutande som omfattar perioden 2007–2013¹. Denna utvärdering² har utarbetats av en oberoende extern utvärderare med bistånd av kommissionspersonal.

Denna rapport bygger på den utvärderingen. Rapporten är uppbyggd utifrån de huvudsakliga utvärderingskriterierna och motsvarande frågor. Dessa omfattar relevans, samstämmighet och komplementaritet, ändamålsenlighet, effekt och hållbarhet, effektivitet och utrymme för förenkling samt europeiskt mervärde.

1.2 METOD OCH INFORMATIONSKÄLLA

Denna slututvärdering av programmet ”Förebyggande av och information om narkotikamissbruk” bygger på följande:

- En omfattande genomgång av tillgänglig dokumentation för samtliga 51 verksamhetsbidrag och driftsbidrag som finansierats genom programmet mellan 2007 och 2013.
- En genomgång av programdokumentationen, t.ex. beslutet om inrättande av programmet, de årliga arbetsprogrammen samt förslagsinfordringarna för såväl bidrag som offentliga upphandlingskontrakt.
- En genomgång av annan information på nätet – t.ex. EU:s policydokument, webbplatser, inrättandebeslut för relaterade EU-program.
- En kvantitativ analys av de 51 projekt och åtgärder som finansierats genom programmet.
- En analys av de 23 svar på onlineundersökningen som inkommit från programmets bidragsmottagare.
- Redogörelser för de fem uppföljande intervjuerna med samordnarna för projekt/organisationer som fått bidrag från programmet ”Förebyggande av och information om narkotikamissbruk” under åren 2007–2013.

1.3 PROGRAMMET I ÖVERBLICK

Programmet ”Förebyggande av och information om narkotikamissbruk” inrättades genom Europaparlamentets och rådets beslut nr 1150/2007/EG som en del av det allmänna programmet ”Grundläggande rättigheter och rättvisa”. Programmet genomfördes under en sjuårsperiod från 2007 till 2013. Det omnämns i EU:s narkotikastrategi (2005–2012) och EU:s handlingsplan mot narkotika 2005–2008 och 2009–2012.

Programmets tre allmänna mål anges i artikel 2 i beslutet och är som följer:

- Förebygga och minska användningen och beroendet av narkotika samt narkotikarelaterade skador.
- Bidra till bättre information om narkotikamissbruk.
- Stödja genomförandet av EU:s narkotikastrategi.

¹ Artikel 15.3 d i beslut nr 1150/2007/EG av den 25 september 2007 om inrättande för perioden 2007–2013 av det särskilda programmet ”Förebyggande av och information om narkotikamissbruk” som en del av det allmänna programmet ”Grundläggande rättigheter och rättvisa”.

² Den externa utvärderarens utvärderingsrapport har publicerats här: huvudrapport:

http://ec.europa.eu/justice/grants1/files/expost_evaluations_2007_2013/dpip_programme_evaluation_final_report.pdf, bilagor:

http://ec.europa.eu/justice/grants1/files/expost_evaluations_2007_2013/dpip_annex_1_2_and_3.pdf,

http://ec.europa.eu/justice/grants1/files/expost_evaluations_2007_2013/dpip_annex_4_quantitative_analysis.pdf

Den externa utvärderarens halvtidsutvärderingsrapport publiceras här: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:52011DC0246&qid=1467122450426&from=SV>

Programmets specifika mål (enligt artikel 3 i beslut nr 1150/2007/EG) är som följer:

- Främja gränsöverskridande insatser för att
 - bilda sektorsöverskridande nätverk,
 - se till att kunskapsbasen vidgas och att det sker ett informationsutbyte och identifiering och spridning av kunskap om goda rutiner,
 - öka medvetenheten om de hälsorelaterade och sociala problem som orsakas av narkotikaanvändning,
 - stödja åtgärder som syftar till att förebygga narkotikaanvändning, bland annat genom att minska narkotikarelaterade skador och införa behandlingsmetoder med beaktande av de senaste vetenskapliga rönen.
- Engagera det civila samhället i genomförandet och utvecklingen av EU:s narkotikastrategi och handlingsplaner:
- Övervaka, genomföra och utvärdera genomförandet av de särskilda åtgärderna i narkotikahandlingsplanerna (2005–2008 och 2009–2012).

För att dessa mål ska uppnås har programmet finansierat åtgärder genom tre olika typer av finansiella instrument³: verksamhetsbidrag, driftsbidrag och upphandling. Verksamhetsbidrag har beviljats till särskilda gränsöverskridande projekt av intresse för hela EU eller till nationella projekt som förbereder för eller kompletterar gränsöverskridande projekt eller unionsåtgärder eller som bidragit till att utveckla innovativa metoder och/eller innovativ teknik som har potential att överföras. Driftsbidrag har beviljats till icke-statliga organisationer eller andra organ vars målsättningar i fråga om narkotikapolitik är av allmänt europeiskt intresse. Det har även funnits tillgängliga medel för att genomföra specifika projekt som har beskrivits av kommissionen (kommissionsinitiativ), t.ex. genomförbarhetsstudier, ämnesspecifik forskning, anordnande av konferenser eller uppbyggnad av it-system⁴.

Den totala planerade budgeten för programmet ”Förebyggande av och information om narkotikamissbruk” från januari 2007 till december 2013 har uppgått till 22 332 miljoner euro⁵ (se Tabell 1-1 Planerad budgetfördelning för programmet ”Förebyggande av och information om narkotikamissbruk” (2007–2013)). Totalt anslaget belopp för samma period var 20 738 miljoner euro.

Tabell 1-1 Planerad budgetfördelning för programmet ”Förebyggande av och information om narkotikamissbruk” (2007–2013)

Tillgänglig budget för (verksamhets- och drifts-)bidrag samt kontrakt								
År	Projekt (verksamhetsbidrag)		Driftsbidrag		Kommissionens initiativ		Total årlig budget	
	Värde (€)	%	Värde (€)	%	Värde (€)	%	Värde (€)	%
2007	2 150 000	72 %	Inte tillämpligt	–	750 000	25 %	2 900 000	100 %
2008	2 150 000	72 %	500 000	17 %	350 000	12 %	3 000 000	100 %

³ Artikel 8 i beslut nr 1150/2007/EG av den 25 september 2007 om inrättande för perioden 2007–2013 av det särskilda programmet ”Förebyggande av och information om narkotikamissbruk” som en del av det allmänna programmet ”Grundläggande rättigheter och rättvisa”.

⁴ *Ex post evaluation of five programmes implemented under the 2007-2013 financial perspective. Specific programme evaluation: Drug Prevention and Information Programme (DPIP)*, ICF, den 28 juli 2015, s. 2.

http://ec.europa.eu/justice/grants1/files/expost_evaluations_2007_2013/dpip_programme_evaluation_final_report.pdf

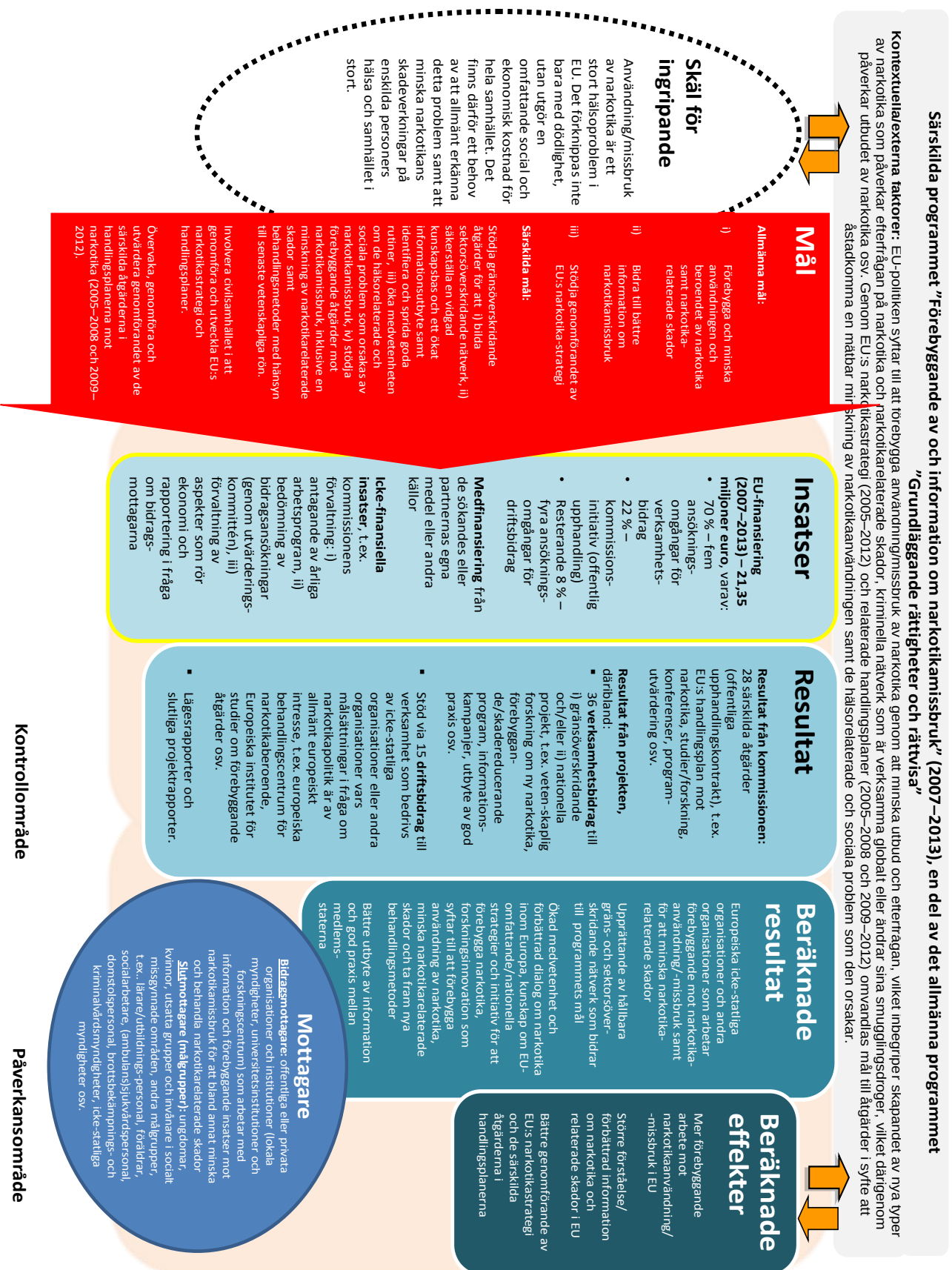
⁵ Artikel 12 i beslut nr 1150/2007/EG av den 25 september 2007 om inrättande för perioden 2007–2013 av det särskilda programmet ”Förebyggande av och information om narkotikamissbruk” som en del av det allmänna programmet ”Grundläggande rättigheter och rättvisa”.

2009	2 400 000	80 %	Inte tillämpligt	–	600 000	20 %	3 000 000	100 %
2010	1 717 600	56 %	400 000	13 %	958 000	31 %	3 075 600	100 %
2011	3 045 200	74 %	250 000	6 %	800 000	20 %	4 095 200	100 %
2012	2 058 000	67 %	500 000	16 %	520 000	17 %	3 078 000	100 %
2013	3 040 000	99 %	Inte tillämpligt	–	43 334	1 %	3 084 000	100 %
Totalt	16 560 800	75 %	1 650 000	7 %	4 021 334	18 %	22 232 800	100 %

Källa: Programmet "Förebyggande av och information om narkotikamissbruk" – årliga arbetsprogram (2007–2013)

Programmets interventionslogik framgår av Figur 1-1 nedan.

Figur 1-1 Interventionslogik för det särskilda programmet ”Förebyggande av och information om narkotikamissbruk” (2007–2013)

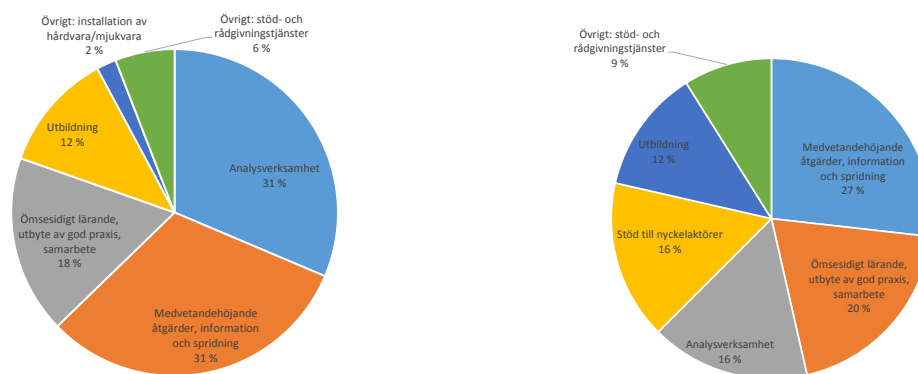
I Tabell 1-2 sammanfattas antalet olika initiativ som finansierats varje år då programmet genomfördes. Förslagsinfordringarna för verksamhetsbidrag har delats upp på åren 2009–2010 och 2011–2012.

Tabell 1-2 Antal initiativ som finansierats per år

	2007	2008	2009–2010	2009	2010	2011	2011–2012	2012	2013	TOTALT
Verksamhetsbidrag	9	6	10	Inte tillämpligt	0	0	11	0	Har inte beaktats ⁶	36
Driftsbidrag	0	5	0	Inte tillämpligt	4	2	0	4	Har inte beaktats	15
Offentlig upphandling	1	1	Inte tillämpligt	5	11	7	Inte tillämpligt	1	2	28

Inom programmet ”Förebyggande av och information om narkotikamissbruk” har projekt och åtgärder huvudsakligen letts av icke-statliga organisationer/nationella nätverk (33 procent av samtliga ledande organisationer), följt av universitet (23 procent), forskningsinstitut (22 procent) och europeiska nätverk/plattformar/forum (14 procent)⁷.

Figur 1-2 illustrerar vilka åtgärder som i första hand har finansierats med verksamhetsbidrag (till vänster) och driftsbidrag (till höger) genom programmet. Projekten med verksamhetsbidrag har oftast inriktats på åtgärder för ökad medvetenhet, information och spridning (31 procent) samt analysverksamhet (31 procent), följt av ömsesidigt lärande, utbyte av god praxis samt samarbete (18 procent). Utbildning var den fjärde vanligaste åtgärden som genomfördes med verksamhetsbidrag (12 procent). Även projekten med driftsbidrag har inriktats på åtgärder för ökad medvetenhet, information och spridning (27 procent), följt av ömsesidigt lärande, utbyten av god praxis samt samarbete (20 procent). Analysverksamhet (16 procent) och stöd till nyckelaktörer (16 procent) var de tredje och fjärde vanligaste initiativen som genomfördes med driftsbidrag. Offentliga upphandlingskontrakt har inriktats på tre huvudsakliga åtgärder: studier samt anordnande av evenemang och möten⁸.

Figur 1-2 Programmetts verksamhetsbidrag (vänster diagram) och driftsbidrag (höger diagram) efter huvudaktivitet

⁶ Har inte beaktats i samband med denna utvärdering eftersom slutrapporterna inte lämnats under denna utvärderingsprocess.

⁷ Ex post evaluation of five programmes implemented under the 2007-2013 financial perspective. Specific programme evaluation: Drug Prevention and Information Programme (DPIP), ICF, den 28 juli 2015, s. 3.

http://ec.europa.eu/justice/grants1/files/expost_evaluations_2007_2013/dpip_programme_evaluation_final_report.pdf

⁸ Ibid., s. 2.

2 RESULTAT AV UTVÄRDERINGEN

2.1 PROGRAMMETS RELEVANS

Programmets relevans bedöms utifrån i vad mån dess åtgärder logiskt sett inriktas på dess mål samt på EU:s bredare politiska behov liksom målgruppernas behov.

2.1.1 Prioriteringar som fastställts i förslagsinfordringarna samt utvalda åtgärder och deras relevans för politiken

Mellan 2007 och 2013 var det tre stora förändringar på EU-nivå i fråga om politik och lagstiftning för de områden som är relevanta för programmet "Förebyggande av och information om narkotikamissbruk": rådets rambeslut 2004/757/RIF, EU:s narkotikastrategi och relaterade handlingsplaner liksom händelseutvecklingen i fråga om nya droger, t.ex. nya psykoaktiva substanser.

Från och med 2011–2012 års förslagsinfordringar infördes nya prioriteringar⁹, som inte bara skulle avspegla utvecklingen inom politik och lagstiftning, utan även ta hänsyn till senaste vetenskapliga rön. Denna flexibilitet gjorde att programmet blev mer relevant för det sammanhang där det genomfördes.

På projektnivå konstaterades att vissa utvalda initiativ utgjort ett adekvat stöd för den politiska utvecklingen, dels eftersom detta var åtgärdernas huvudsakliga projektmål, dels eftersom många initiativ spred sina resultat till beslutsfattare och/eller som underlag för beslutsfattandet på EU-/medlemsstatsnivå¹⁰.

Utöver projekten syftade de offentliga upphandlingskontrakten som finansierats genom programmet specifikt till att utveckla och genomföra politik och lagstiftning i fråga om förebyggande åtgärder mot narkotika. Det finns belägg för att vissa kontrakt var särskilt relevanta för utvecklingen av politik/lagstiftning inom detta område (t.ex. konsekvensbedömningen som ledde till ett nytt lagförslag om nya psykoaktiva substanser)¹¹.

2.1.2 Programmets relevans för målgruppernas behov

Programmet inriktades överlag på bidragsmottagarnas behov. För det första har programmet varit skraddarsytt för detta politikområde och för det andra har det fyllt ett finansieringsbehov på nationell nivå i fråga om narkotikarelaterade initiativ. Vidare har både programmets begreppsmässiga ram och dess prioriteringar motsvarat behoven hos de aktörer som arbetar för att minska efterfrågan på narkotika¹².

I de flesta av programmets projekt har det genomförts en behovsbedömning¹³ för att säkerställa att deras åtgärder var relevanta för målgruppen. Totalt sett har 16 av onlineundersökningens 23 svarande (67 procent) uppgett att projektet eller de genomförda åtgärderna har utformats utifrån behovsbedömningar. Nio av dessa svarande angav att dessa behovsbedömningar hade genomförts

⁹ http://ec.europa.eu/justice/grants1/files/expost_evaluations_2007_2013/dpip_annex_1_2_and_3.pdf

¹⁰ *Ex post evaluation of five programmes implemented under the 2007-2013 financial perspective. Specific programme evaluation: Drug Prevention and Information Programme (DPIP)*, ICF, den 28 juli 2015, s. 9.

http://ec.europa.eu/justice/grants1/files/expost_evaluations_2007_2013/dpip_programme_evaluation_final_report.pdf

¹¹ Ibid.

¹² Ibid., s. 11.

¹³ Behovsbedömningen bör omfatta relevanta och tillförlitliga data samt innehålla en stabil analys som tydligt visar att åtgärden behövs. Sökanden kan hänvisa till befintlig forskning, studier eller tidigare projekt där behovet redan har identifierats. Behovsbedömningen måste klargöra i vilken omfattning åtgärden kommer att tillgodose behovet och detta ska kvantifieras. Sökanden ska vara specifik och lyfta fram de faktiska behov som projektet syftar till att tillgodose i stället för att begränsa analysen till allmänna påståenden och information om målgruppens problem och behov i största allmänhet.

samma år som projektet inleddes eller året innan. Detta visar att bedömningen har gjorts på grundval av högaktuella uppgifter¹⁴.

2.2 SAMSTÄMMIGHET OCH KOMPLEMENTARITET

2.2.1 Komplementaritet med andra EU-program

Enligt rådets beslut nr 1150/2007/EG¹⁵ om inrättande för perioden 2007–2013 av det särskilda programmet ”Förebyggande av och information om narkotikamissbruk” kan EU skapa ett mervärde för medlemsstaternas åtgärder ”i fråga om information och förebyggande, inklusive behandling och minskning av narkotikarelaterade skador, genom att komplettera dessa åtgärder och främja synergier”. I artikel 11 i beslutet framhålls att synergier och komplementaritet ska eftersträvas med andra gemenskapsinstrument, särskilt med

- det allmänna programmet ”Säkerhet och skydd för friheter”,
- sjunde ramprogrammet för forskning och utveckling samt
- programmet ”Folkhälsa” (2008–2013).

I beslutet anges också att komplementaritet bör säkerställas mellan programmet ”Förebyggande av och information om narkotikamissbruk” och det arbete som utförs av Europeiska centrumet för kontroll av narkotika och narkotikamissbruk (ECNN), med hjälp av centrumets expertis, metoder och bästa praxis, framför allt när det gäller den del av informationen om narkotika som rör statistik.

Utöver de instrument som anges i rådets beslut fanns det även utrymme för komplementaritet och synergier mellan programmet ”Förebyggande av och information om narkotikamissbruk” och andra program som förvaltas av GD Rättsliga frågor, t.ex. det särskilda programmet ”Straffrätt”, det särskilda programmet ”Civilrätt”, det särskilda programmet ”Grundläggande rättigheter och medborgarskap” samt Daphne III. Vad gäller risker för överlappningar fanns det även en formell skyddsmekanism i de årliga arbetsprogrammen för programmet ”Förebyggande av och information om narkotikamissbruk” som syftade till att undvika dubbelarbete i förhållande till projekt som finansieras genom andra program.

Programmet ”Förebyggande av och information om narkotikamissbruk” hade vissa likheter med det särskilda programmet ”Förebyggande och bekämpande av brott”, som utgör en del av det allmänna programmet om säkerhet och skydd av friheter, eftersom båda programmen inriktades på narkotikarelaterade initiativ. Syftet med programmet ”Förebyggande av och information om narkotikamissbruk” var emellertid att minska efterfrågan på narkotika, medan det särskilda programmet inriktades på att minska själva tillgången på narkotika, framför allt genom åtgärder som syftar till att förhindra narkotikahandel.

Till följd av sin integrerade hälsostrategi omfattade programmet ”Folkhälsa” (2008–2013), som förvaltas av GD Hälso- och konsumentfrågor, även narkotikapolitik och förebyggande av narkotikakonsumtion i ett folkhälsoperspektiv (för att främja hälsosamma livsstilar). De åtgärder som finansierades genom detta program inriktades uteslutande på frågan om narkotikaanvändning, inklusive i de fall då det handlar om bruk av flera narkotikapreparat, och hade ett mer direkt tillvägagångssätt än programmet ”Förebyggande av och information om narkotikamissbruk”. Initiativ för hälsoinformation omfattar information av högteknologisk/vetenskaplig karaktär eller åtgärder som syftar till att förbättra tillgången till information för såväl patienter som läkare.

Sjunde ramprogrammet för forskning och utveckling (FP7) (2007–2013) finansierade projekt som hade till syfte att stärka vetenskapliga belägg inom områden som folkhälsa, samhällsvetenskap och humaniora vad gäller narkotikakonsumtionens konsekvenser. Eftersom programmet framför allt

¹⁴ Ibid., s. 11. Baserat på en analys av de 23 svar på onlineundersökningen som inkommit från programmets bidragsmottagare samt redogörelser för de fem uppföljande intervjuerna med samordnarna för projekt/organisationer som fått bidrag från programmet ”Förebyggande av och information om narkotikamissbruk” under åren 2007–2013.

¹⁵ Europaparlamentets och rådets beslut nr 1150/2007/EG av den 25 september 2007 om inrättande för perioden 2007–2013 av det särskilda programmet ”Förebyggande av och information om narkotikamissbruk” som en del av det allmänna programmet ”Grundläggande rättigheter och rättvisa”.

inriktades på storskaliga forskningsprojekt utgjorde de ett komplement till de projekt i begränsad skala som finansierades genom programmet ”Förebyggande av och information om narkotikamissbruk”¹⁶.

På programnivå visade utvärderingen att programmet ”Förebyggande av och information om narkotikamissbruk” kompletterade andra EU-program, såsom har beskrivits ovan, när det gäller tematiska områden och mål, stödberättigade bidragssökande, slutmottagare samt typer av finansierade åtgärder och insatser. Vad gäller förslagsinfordringar bekräftar resultaten att det inte förekom någon överlappning med GD Rättsliga frågors övriga förslagsinfordringar eller andra EU-instrument vad gäller stödberättigade åtgärder, eftersom de hade olika prioriteringar och mål¹⁷.

Resultaten av utvärderingen bekräftar att programmet ”Förebyggande av och information om narkotikamissbruk” är samstämmigt. För det första överensstämmer interventionslogiken (se Figur 1-1 Interventionslogik för det särskilda programmet ”Förebyggande av och information om narkotikamissbruk” (2007–2013)) internt, dvs. programmets mål, insatser, åtgärder och förväntade resultat motsäger inte varandra¹⁸.

För det andra kompletterar de olika finansieringsinstrumenten (verksamhetsbidrag, driftsbidrag och offentliga upphandlingskontrakt) varandra och ger inte upphov till överlappning.

Slutligen finns det begränsade uppgifter som pekar på att det förekommer synergier mellan programmet ”Förebyggande av och information om narkotikamissbruk” och andra EU-omfattande och nationella insatser. Vissa synergier har emellertid rapporterats under utvärderingen. Några av de åtgärder som bidrog till att skapa synergier var spridningen av projektresultat samt utvecklingen av nätverk, gemensamma åtgärder och samarbete¹⁹.

2.2.2 Komplementaritet på projektnivå

Projektsammanfattningar med information om samtliga projekt som har finansierats genom programmet ”Förebyggande av och information om narkotikamissbruk” har varit tillgängliga offentligt på GD Rättsliga frågors webbplats under programmets förslagsinfordringar. Viss information om projekt finns även på ECNN:s webbplats²⁰. I publikationen *Projects, studies and research on illicit drugs funded by the European Commission 2007–2010*²¹ fanns även en omfattande översikt över projekt som finansierats inom ramen för programmet ”Förebyggande av och information om narkotikamissbruk”, Folkhälsoprogrammet, sjunde ramprogrammet och det särskilda programmet mellan 2007 och 2010. En annan publikation, *New Psychoactive Substances Projects, Studies and Research*²², innehöll också information om projekt som inriktats på nya psykoaktiva substanser och som finansieras genom programmet ”Förebyggande av och information om narkotikamissbruk”, Folkhälsoprogrammet, sjätte och sjunde ramprogrammen och det särskilda programmet (från 2007 till 2013).

Risken för överlappning mellan olika projekt minskades ytterligare genom de krav och prioriteringar som fastställts i förslagsinfordringar för programmet ”Förebyggande av och information om narkotikamissbruk”. Uppgifter som samlats in under kartläggningen av projekt, de uppföljande intervjuerna samt onlineundersökningen pekade på att vissa av programmets projekt kompletterade projekt som finansierats genom andra EU-program. Exempel på projektkomplementaritet kan även noteras bland de program som förvaltas av GD Rättsliga frågor (det särskilda programmet ”Straffrätt”,

¹⁶ *Ex post evaluation of five programmes implemented under the 2007-2013 financial perspective. Specific programme evaluation: Drug Prevention and Information Programme (DPIP)*, ICF, den 28 juli 2015, s. 15–16.

http://ec.europa.eu/justice/grants1/files/expost_evaluations_2007_2013/dpip_programme_evaluation_final_report.pdf

¹⁷ Ibid., s. 14.

¹⁸ Ibid.

¹⁹ Ibid.

²⁰ <http://www.ECNN.europa.eu/>

²¹ Europeiska kommissionen (2011), *Projects, studies and research on illicit drugs funded by the European Commission, 2007–2013*: http://ec.europa.eu/justice/anti-drugs/files/2007-2010_drug_related_projects_en.pdf.

²² Europeiska kommissionen (2014), *New Psychoactive Substances. Projects, Studies and Research funded by the European Commission*: http://ec.europa.eu/justice/anti-drugs/files/nps_report_2014_en.pdf

det särskilda programmet ”Civilrätt”, det särskilda programmet ”Grundläggande rättigheter och medborgarskap” samt Daphne III)²³.

2.3 ÄNDAMÅLSENLIGHET

Ett programs ändamålsenlighet avser i vilken omfattning som programmet har lyckats uppnå sina mål samt i vilken omfattning som projekten inom programmet ”Förebyggande av och information om narkotikamissbruk” har lyckats uppnå sina egna projektmål.

2.3.1 Programresultat

De belägg som har samlats in så här långt pekar på att programmet ”Förebyggande av och information om narkotikamissbruk” överlag varit ändamålsenligt för att uppnå sina allmänna programmål. Det bör emellertid noteras att endast 51 initiativ har medfinansierats under finansieringsperioden 2007–2013. Det kan därför endast sägas ha bidragit i viss omfattning till att uppnå målet om att förebygga och minska narkotikaanvändningen i EU²⁴. Programmet har emellertid bidragit till att främja ökad medvetenhet och information i EU om narkotika och relaterade skador, särskilt bland ungdomar och narkotikaanvändare.

De initiativ som finansierats genom programmet har även lett till en förbättrad dialog om narkotika samt uppmuntrat utbytet av god praxis mellan aktörer, särskilt icke-statliga organisationer, socialarbetare, beslutsfattare och experter. Initiativen har fått ett större genomslag i de medlemsstater där merparten av dessa åtgärder har genomförts, dvs. Belgien, Bulgarien, Estland, Frankrike, Italien, Nederländerna, Portugal, Spanien, Storbritannien, Tjeckien och Tyskland²⁵.

Initiativ som har finansierats genom programmet ”Förebyggande av och information om narkotikamissbruk” har emellertid i viss utsträckning bidragit till genomförandet av EU:s narkotikastrategi och relaterade handlingsplaner. Detta beror på att genomförandet och utvecklingen av narkotikastrategin och den relaterade handlingsplanen inte täcktes genom åtgärder i lika hög utsträckning som andra mål/prioriteringar.

Programmet uppnådde sitt allmänna mål även genom upphandlade kontrakt. Programmet har i mindre grad inriktats på att stödja utvecklingen av lagstiftning och politik på nationell nivå eller EU-nivå och i högre grad inriktats på att utarbeta nya rutiner som gäller förebyggande/minskning av narkotika. Programmet har emellertid inte varit lika framgångsrikt med att integrera rutinerna i politiken på EU-nivå. Endast ett fåtal projekt har också bidragit till att utveckla den nationella politiken. Även om beslutsfattare har varit aktivt involverade i majoriteten av programmets projekt, finns det få belägg för att kontakterna med dessa aktörer har fått någon konkret effekt på den politiska utvecklingen²⁶.

Allmänt mål 1: Förebygga och minska användningen och beroendet av narkotika samt narkotikarelaterade skador

Inom ramen för de insatser som finansierats genom programmet ”Förebyggande av och information om narkotikamissbruk” har det genomförts en rad olika åtgärder som har lett till ökad medvetenhet och en bättre dialog om narkotika. De har även förbättrat det förebyggande arbetet och bidragit till att minska narkotikaanvändning, beroende och narkotikarelaterade skador. För detta mål har man i huvudsak använt sig av åtgärder för ökad medvetenhet och ömsesidigt lärande.

Framför allt åtgärderna för ömsesidigt lärande har lett till en förbättrad dialog om narkotika samt främjat utbytet av bästa praxis mellan aktörer som kommer från olika miljöer. De har även bidragit till

²³ *Ex post evaluation of five programmes implemented under the 2007-2013 financial perspective. Specific programme evaluation: Drug Prevention and Information Programme (DPIP)*, ICF, den 28 juli 2015, s. 19.

http://ec.europa.eu/justice/grants1/files/expost_evaluations_2007_2013/dpip_programme_evaluation_final_report.pdf

²⁴ Ibid., s. 22.

²⁵ Ibid.

²⁶ Ibid.

att upprätta hållbara gräns- och sektorsöverskridande nätverk som är specialiserade på narkotikaförebyggande arbete (tolv nätverk har upprättats eller utökats under finansieringsperioden). Denna effekt var mer framträdande i de medlemsstater där dessa åtgärder genomfördes direkt: Italien, Nederländerna, Storbritannien och Österrike, följt – i begränsad utsträckning – av Bulgarien, Danmark, Portugal och Tjeckien. Inom ramen för nästan hälften av åtgärderna har det anordnats workshoppar eller fokusgrupper (sammanlagt 20 har hållits)²⁷.

Informationsåtgärder har lett till ökad medvetenhet och förbättrad information om narkotika och relaterade skador. Även här var effekten mer uttalad i de medlemsstater där sådana åtgärder genomförts direkt, dvs. Italien, Nederländerna, Spanien, Storbritannien och Tyskland, följda av Danmark, Estland, Frankrike, Litauen, Portugal och Slovenien²⁸.

Åtgärderna har framför allt inriktats på personer som omfattas av särskilda risker samt utsatta grupper (t.ex. ungdomar, kvinnor, missgynnade grupper och fångar) i syfte att öka deras medvetenhet om konsekvenserna av att använda narkotika. Informationsåtgärderna har även riktats till allmänheten²⁹.

Allmänt mål 2: Bidra till bättre information om narkotikamissbruk

Inom ramen för de insatser som har finansierats genom programmet ”Förebyggande av och information om narkotikamissbruk” har det genomförts en rad olika åtgärder, som har lett till bättre informationsspridning om narkotika genom att innovativa insatsprogram och skadereducerande strategier har utarbetats. Dessa insatser har framför allt omfattat analysverksamhet³⁰ med fokus på narkotikapolitikens senaste utveckling (t.ex. nya trender i fråga om nya psykoaktiva substanser, personer som använder flera narkotikapreparat samt narkotikaanvändning bland utsatta grupper som fångar, tidigare straffade personer och sexarbetare).

Den analysverksamhet som har genomförts inom ramen för programmet har bidragit till att främja innovation inom forskningen samt minska narkotikarelaterade skador genom att utarbeta innovativa behandlingsmetoder. Denna effekt var mer framträdande i de medlemsstater där sådana åtgärder genomförts direkt, dvs. Belgien, Bulgarien, Danmark, Estland, Italien, Lettland, Nederländerna, Polen, Portugal, Rumänien, Spanien, Storbritannien, Tjeckien, Tyskland och Österrike. I de projekt där dessa åtgärder utarbetats verkar ha fått ett mer omfattande genomslag, dels för att ett stort antal medlemsstater har deltagit i åtgärderna, dels för att de flesta projektresultat har varit enkla att sprida inom unionen.

Genomgången av dokumentationen som har genomförts för denna utvärdering visade att analysverksamhet har genomförts i 41 projekt. Av dessa har 15 deltagit i vetenskaplig forskning och/eller utarbetat rapporter, 13 har tagit fram undersökningar och frågeformulär för att samla in information från narkotikamissbrukare och/eller organisationer som arbetar med narkotikafrågor och fem har inriktats på datainsamling/dataanalys eller statistik³¹.

Denna analysverksamhet har resulterat i ett antal rapporter, 21 vägledningar och manualer (t.ex. en manual om den utarbetade insatsen), 20 rapporter om statistik (om narkotikamarknaden och längden på olika narkotikaanvändningsperioder) samt 18 undersökningar (t.ex. undersökningar för att samla in direkt information från målgrupper).

Analysverksamheten resulterade även i 43 andra typer av rapporter. Detta har t.ex. omfattat rapporter som sammanfattar slutsatser och rekommendationer från workshoppar eller seminarier, analysrapporter om ändamålsenligheten för de verktyg som används för screening, insatser och

²⁷ Ibid., s. 23.

²⁸ Ibid.

²⁹ Ibid.

³⁰ Ibid., s. 24.

³¹ Ibid., s. 25.

remittering till behandlingsprogram samt sammanfattande rapporter om undersökningsresultat och andra typer av aktörssamråd³².

Vetenskaplig forskning har i första hand använts för att identifiera komponenter i nya psykoaktiva substanser samt att utveckla nya metoder för att spåra dessa substanser i människokroppen.

Sammanfattningsvis har analysverksamheten/stödåtgärderna framför allt bidragit med följande:

- Fylla kunskaps- och forskningsluckor i fråga om narkotika (dvs. nya syntetiska droger/nya psykoaktiva substanser) och relaterade hälsorisker.
- Främja en diskussion om förändringar och reformer av narkotikapolitiken.
- Utveckla nya skadereducerande strategier för att minska skadeverkningarna och behandlingar för att hantera de snabba förändringarna inom narkotikaanvändning (nya psykoaktiva substanser, personer som använder flera narkotikapreparat osv.).

Allmänt mål 3: Stödja genomförandet av EU:s narkotikastrategi

Genomförandet och utvecklingen av EU:s narkotikastrategi och handlingsplaner skulle i första hand uppnås genom att offentliga upphandlingskontrakt ingicks. En studie om lägsta kvalitetsstandarder för arbetet att minska efterfrågan på narkotika har bidragit till den politiska processen inom detta område³³. Detta har i sin tur har bidragit till genomförandet av den relaterade åtgärden i EU:s strategi och handlingsplan om narkotika. Vidare har en konsekvensbedömning av nya psykoaktiva substanser använts som utgångspunkt för att utarbeta ett nytt lagförslag om nya psykoaktiva substanser³⁴. Rapporten har inte bara bidragit till att utveckla EU:s narkotikapolitik utan konsekvensbedömningen har även blivit ett referensdokument för forskarvärlden i EU.

Vissa projekt som finansierats inom ramen för programmet ”Förebyggande av och information om narkotikamissbruk” har kunnat stödja beslutsfattare på nationell nivå/EU-nivå när det gäller att utveckla ny politik och lagstiftning. Andra har utvecklat verktyg för screening, kortvariga insatser och remittering för behandling av ungdomar med narkotikaproblem. Dessa verktyg har senare införlivats i nationella narkotikaplaner och andra nationella strategidokument om förebyggande av narkotika. Majoriteten av de projekt som genomförts inom programmet ”Förebyggande av och information om narkotikamissbruk” har visserligen nått ut till relevanta beslutsfattare på nationell nivå och EU-nivå, men med olika resultat³⁵.

För de initiativ som har finansierats inom ramen för programmet ”Förebyggande av och information om narkotikamissbruk” har en rad olika metoder använts för att nå ut till beslutsfattare på medlemsstats- och EU-nivå. Några exempel: 91 procent av onlineundersökningens svarande som fick finansiering från programmet hade bjudit in beslutsfattare till workshoppar och/eller andra spridningsevenemang, 78 procent av onlineundersökningens svarande som fick finansiering från programmet hade distribuerat informationsmaterial (broschyrer, foldrar, reklamblad) till beslutsfattare, 65 procent av bidragsmottagarna hade anordnat projektmöten som involverat beslutsfattare, 65 procent av onlineundersökningens svarande som fick finansiering från programmet hade bjudit in beslutsfattare till evenemang som briefingar och konferenser³⁶.

³² Ibid.

³³ http://ec.europa.eu/justice/anti-drugs/files/equs_main_report_en.pdf

³⁴ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52013SC0319&from=EN>

³⁵ *Ex post evaluation of five programmes implemented under the 2007-2013 financial perspective. Specific programme evaluation: Drug Prevention and Information Programme (DPIP)*, ICF, den 28 juli 2015, s. 27.

http://ec.europa.eu/justice/grants1/files/expost_evaluations_2007_2013/dpip_programme_evaluation_final_report.pdf

³⁶ Undersökningsfråga 23b: Har beslutsfattarna reagerat på den information de fått genom projektet/åtgärderna? (flervalsfråga) I: Ibid., s. 27. Baserat på en analys av de 23 svar på onlineundersökningen som inkommit från programmets bidragsmottagare samt redogörelser för de fem uppföljande intervjuerna med samordnarna för projekt/organisationer som fått bidrag från programmet ”Förebyggande av och information om narkotikamissbruk” under åren 2007–2013.

Beslutsfattarnas respons bestod i att delta i projektrelaterade evenemang, såsom seminarier, konferenser och workshoppar, eller att använda vissa projektinslag, t.ex. den strategi/metod som använts eller de åtgärder som genomförts.

2.3.2 Projektresultat

Majoriteten av de projekt som genomförts inom ramen för programmet ”Förebyggande av och information om narkotikamissbruk” har uppnått sina mål. Detta bekräftas både av resultaten från onlineundersökningen och av de uppföljande intervjuerna med samtliga bidragsmottagare som har kontaktats som ett led i denna utvärdering och anger att de har kunnat eller skulle kunna uppnå samtliga eller merparten av alla planerade mål/resultat i tid. Nästan samtliga undersökningens svarande har angett att deras projekt har kunnat eller skulle kunna nå sina förväntade målgrupper, vilket ytterligare styrker att projekten hade uppnått sina mål³⁷.

2.4 HÅLLBARHET OCH ÖVERFÖRBARHET

Det har analyserats om projektens resultat och effekter varit hållbara utöver projektets finansieringsperiod. Tre grader av hållbarhet har identifierats:

- Hållbarhet på kort sikt, vilket främst uppnåts genom spridning av projektresultaten.
- Hållbarhet på medellång sikt, vilket omfattar en fortsättning i fråga om projektresultat och/eller partnerskap.
- Hållbarhet på längre sikt, vilket främst uppnås genom framgångsrik överföring av projektresultaten till andra sammanhang, organisationer och medlemsstater utan ytterligare finansiering (eller enbart med begränsad finansiering).

2.4.1 Fortsättning i fråga om projektåtgärder, resultat och spridning

Såväl Europeiska kommissionen som bidragsmottagarna har gjort avsevärda insatser för att sprida projektresultaten från programmet ”Förebyggande av och information om narkotikamissbruk”. Detta har bidragit till att ge projekten ökad genomslagskraft ute på fältet. Att använda de olika spridningsmetoder som införts har bidragit till att nå ut till olika typer av aktörer, t.ex. EU:s och medlemsstaternas beslutsfattare, icke-statliga organisationer, socialarbetare, ungdomar och politiska experter. På EU-nivå har projektresultaten spridits genom kommissionens och ECNN:s webbplatser, vilket ytterligare har förbättrat själva programmets synlighet.

Offentliga upphandlingskontrakt har även använts för att sprida projektresultaten genom att informationsmaterial tagits fram och spridningsevenemang anordnats. På projektnivå har projektledarna planerat och på ett effektivt sätt använt en rad olika spridningsverktyg för att sprida projektresultaten, bland annat anordnat evenemang och publicerat material i tryckt och audiovisuell form. Inom de flesta projekt har man även använt sig av sina egna webbplatser för att sprida projektresultaten. Specifika projektwebbplatser har emellertid i allmänhet endast legat ute under en begränsad tid, vilket också har inneburit att projektresultatens hållbarhet och överförbarhet har påverkats. Majoriteten av de bidragsmottagare som ingår i undersökningen har angett att det har krävts ytterligare finansiering även i de fall då åtgärder vidtagits för att resultaten (t.ex. webbplatser) skulle fortsätta att användas och/eller vara tillgängliga³⁸.

En analys av projektdokumentationen bekräftar att de flesta projekt har utvecklat en hållbarhets- och/eller spridningsplan (se Figur 2-1). Det har emellertid förekommit stora variationer när det gäller i vad mån som projektets mottagare effektivt lyckats säkerställa att projektets resultat/åtgärder varit hållbara och överförbara. I de flesta fall har mottagarna endast utarbetat spridningsmaterial som har distribuerats till partner och målgrupper inom sex månader efter finansieringsperiodens slut³⁹.

De flesta projektledare inom programmet ”Förebyggande av och information om narkotikamissbruk” har spridit projektresultaten till ECNN under projektiden, men vissa har även spridit sina

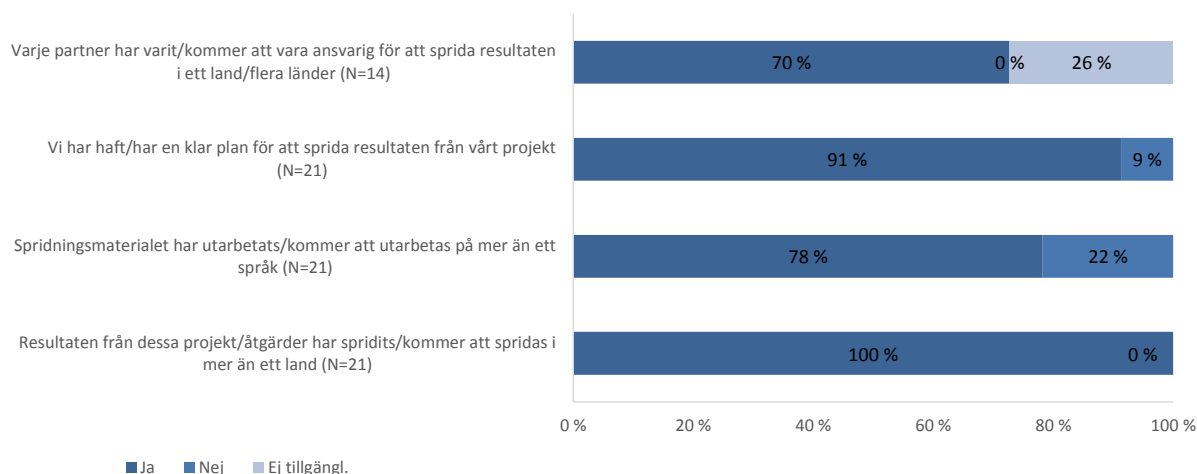
³⁷ Ibid., s. 28.

³⁸ Ibid., s. 31.

³⁹ Ibid., s. 32.

projektresultat via Reitox-nätverket. Projektresultaten har även presenterats under möten och konferenser som har anordnats av ECNN, Europeiska centrumet för kontroll av narkotika och narkotikamissbruk samt rådets övergripande arbetsgrupp för narkotikafrågor⁴⁰.

Figur 2-1 Typ av spridning av projektresultat

Källa: Undersökning för utvärderingsrapporten av de fem program som förvalts av GD Rättsliga frågor 2007–2013.

Fråga 24. Hur ställer du dig till följande uttalanden när det gäller spridningen av resultaten från ditt projekt/dina åtgärder?

Den kvantitativa analysen visar att det har anordnats minst ett evenemang per projekt (54 evenemang för 51 projekt), vilket omfattar en publik på strax över 41 000 personer, medan det i ett stort antal projekt förefaller ha utarbetats publicerat material och/eller information eller rådgivande webbplatser. Endast i ett begränsat antal projekt förefaller det emellertid ha satsats på mer proaktiva spridningsformer, t.ex. pressmeddelanden/involvering av medier eller kampanjer. Men eftersom ungdomar var en av programmets främsta målgrupper ska det emellertid noteras att man inom vissa projekt försökt vara innovativ och/eller kreativ i sin spridningsverksamhet för att kunna attrahera en målgrupp som normalt är ”svårengagerad” och informera denna grupp om narkotika på ett mer ändamålsenligt sätt⁴¹.

2.4.2 Fortsatta partnerskap efter projektets slut

Som framgår av onlineundersökningens resultat och de uppföljande intervjuerna har flertalet av de partnerskap som upprättats under genomförandet av programmets projekt/åtgärder fortsatt även efter bidragsperiodens slut. De flesta av onlineundersökningens svarande (82 procent) har rapporterat att deras partnerskap har fortsatt eller skulle fortsätta efter projektets slut. I de flesta fall innebär ett fortsatt partnerskap ytterligare samarbete kring liknande projekt eller ett fortlöpande åtagande från samtliga partner att fortsätta sprida projektresultaten⁴². Ett fåtal av de åtgärder som finansierats genom programmet ”Förebyggande av och information om narkotikamissbruk” kunde emellertid visa att de redan säkerställdes hållbarhet på medellång sikt, dvs. en fortsättning i fråga om projektresultaten.

2.4.3 Potentiell hållbarhet och överförbarhet i fråga om resultaten

Det finns visserligen en del belegg för att initiativ som finansierats genom programmet ”Förebyggande av och information om narkotikamissbruk” har haft effekter och hållbarhet på medellång sikt, men det är svårt att bedöma deras hållbarhet på längre sikt. Endast ett fåtal av programmets projekt kunde visa att de infört en mekanism för att uppnå hållbarhet på längre sikt, genom att projektresultat har överförts eller partnerskapet har fortsatt.

⁴⁰ Ibid., s. 33.

⁴¹ Ibid., s. 34.

⁴² Ibid., s. 35.

I de flesta fall gällde överförbarheten prestationerna från projekt/åtgärder inom ramen för programmet ”Förebyggande av och information om narkotikamissbruk” (inte resultaten) och deras potential att genomföras i andra medlemsstater, med mindre ändringar/insatser (vilket anges av 78 procent av onlineundersökningens svarande samt av två av fem intervjupersoner). Hälften av de båda grupperna har rapporterat att resultat från programmets projekt redan med framgång har genomförts i andra medlemsstater. Majoriteten av de aktörer som har kontaktats har ansett att resultaten från dessa projekt/åtgärder har varit lämpliga att användas som underlag för politiska åtgärder i andra medlemsstater, men detta har endast skett i ett fåtal fall⁴³.

I utvärderingen har även potentiella utmaningar för att överföra programmets projektresultat kunnat konstateras. Överförbarheten för de resultat eller strategier som har utvecklats inom ramen för programmets projekt kan för det första påverkas av skillnader i medlemsstaternas politik. Resultatens överförbarhet kan för det andra påverkas av graden av kapacitetsskapande inom de icke-statliga organisationer och nätverk som deltar i arbetet med att tillhandahålla förebyggande och riskreducerande strategier⁴⁴.

2.5 EFFEKTIVITET OCH MÖJLIGHET TILL FÖRENKLING

I detta avsnitt bedömer vi programmets effektivitet genom att undersöka om de ekonomiska resurserna varit tillräckliga och effektiva, om de utbetalade medlen varit lämpliga i förhållande till den uppnådda effekten samt i vilken omfattning som tilldelningen av medel mellan olika finansieringsverktyg varit lämplig och tillräcklig för att genomföra projektets mål. Här granskar vi även om kommissionens förvaltning varit effektiv och undersöker om det är möjligt att förenkla programmets förvaltning.

2.5.1 Tillräckliga och effektiva tillgängliga ekonomiska resurser

Bedömningen av effektiviteten har visat att den finansiering som tillhandahållits för programmets genomförande kanske inte har varit helt tillräcklig med tanke på ambitionsnivån för vissa av målen, den mycket höga efterfrågan på finansiering samt bidragens höga utnyttjandegrad. När man ser i vilken mån som den ursprungliga programtilldelningen har resulterat i faktiska åtaganden har åtaganden på totalt 12,9 miljoner euro gått till verksamhetsbidrag (dvs. undertecknade överenskommelser om bidrag) och åtaganden på 0,9 miljoner euro gått till driftsbidrag, med åtaganden på cirka 2,7 miljoner euro till upphandlingskontrakt. Jämfört med de ursprungliga tilldelningarna har både verksamhetsbidragen och driftsbidragen fått mindre än vad som ursprungligen beräknades (0,6 miljoner euro respektive 0,8 miljoner euro mindre än planerat). Trots dessa skillnader var bidragen generellt sett mycket efterfrågade⁴⁵. Tendensen med lägre åtaganden till verksamhetsbidrag och driftsbidrag blev mer framträdande under den senare delen av finansieringsperioden, vilket framgår av Figur 2-2.

Ytterligare medel kunde ha anslagits till programmet, särskilt för att uppnå målet om att minska efterfrågan på narkotika. Det mycket höga antalet ansökningar om finansiering från programmet ”Förebyggande av och information om narkotikamissbruk” (vilket kan ställas mot det låga antalet finansierade projekt) samt det faktum att de organisationer som ofta fick finansiering till stor del var icke-statliga organisationer som är mycket beroende av extern finansiering, bekräftar att det finns ett allmänt behov av lämpliga ekonomiska resurser när det gäller narkotikapolitik. Tillgängliga ekonomiska resurser har överlag använts effektivt, om man jämför projektbudgetarna i fråga om satsade medel och resultat⁴⁶.

Som framgår av programmets mål var vissa av dess förväntade effekter mycket ambitiösa, men de genomförda projekten uppnådde många positiva resultat, vilket pekar på att de utbetalade medlen varit rimliga i förhållande till det som uppnått. Projektens effekter visar sig genom att det har utvecklats nya förebyggande verktyg, nya behandlingsmetoder enligt senaste vetenskapliga rön inom narkotikaområdet samt medvetandehöjande strategier med inriktning på specifika (utsatta) grupper.

⁴³ Ibid., s. 36.

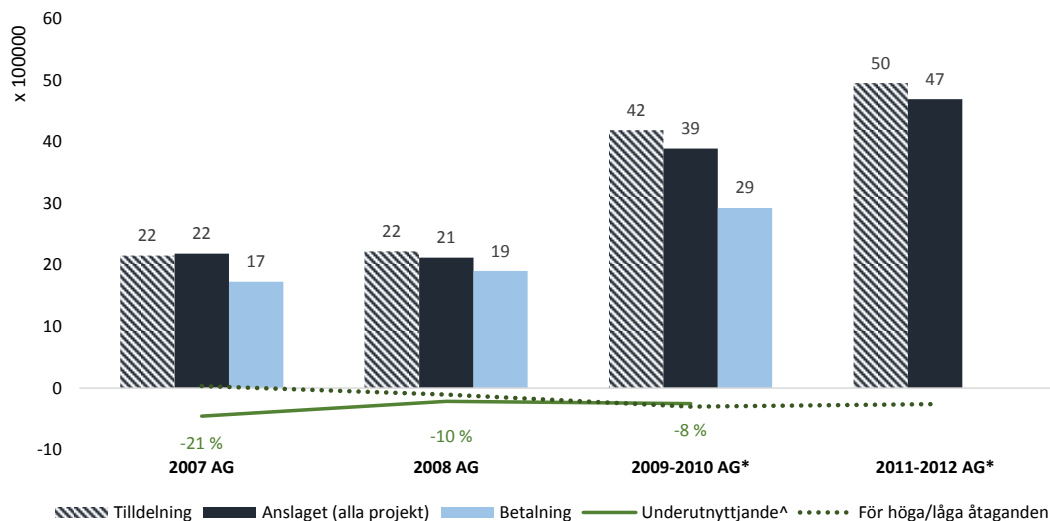
⁴⁴ Ibid.

⁴⁵ Ibid., s. 39.

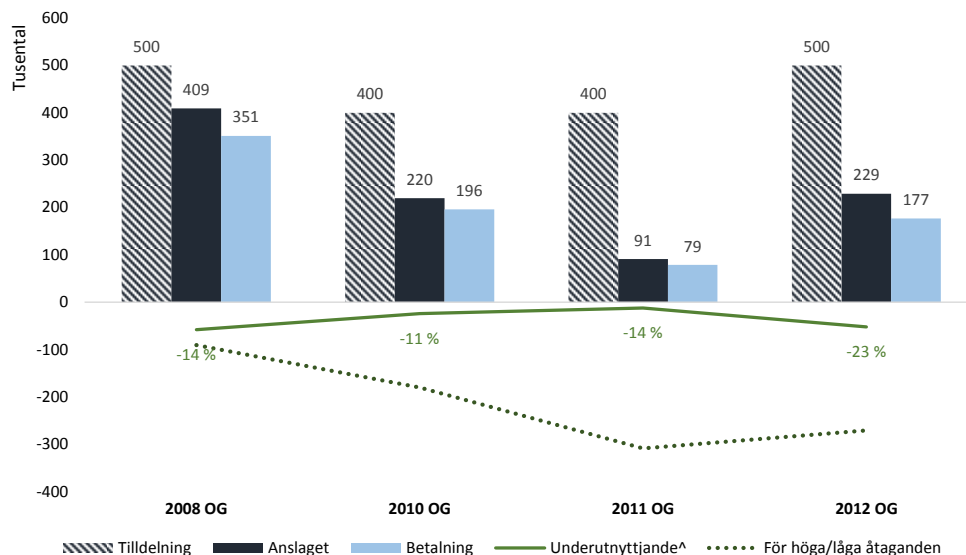
⁴⁶ Ibid., s. 37.

Den höga efterfrågan på bidrag från programmet ”Förebyggande av och information om narkotikamissbruk” har också gjort att kommissionen kunnat välja ut de projekt som visat störst potential och gett bäst valuta för pengarna⁴⁷.

Figur 2-2 Totalt tilldelade, anslagna och utbetalda medel inom ramen för programmet ”Förebyggande av och information om narkotikamissbruk” samt totalt sett för höga/låga åtaganden och underutnyttjande per infordran (verksamhetsbidrag ovan och driftsbidrag nedan)

Anm.: Det saknades tillgänglig information om utbetalda medel och underutnyttjande för 2011–2012 års verksamhetsbidrag.

Programmet ”Förebyggande av och information om narkotikamissbruk” – förslagsinfordringar (2007–2012) 2013 kunde inte beaktas i samband med denna utvärdering eftersom projektets slutrapporter inte lämnats under denna utvärderingsprocess.

⁴⁷ Ibid.

2.5.2 I vilken omfattning som de betalade medlen har varit rimliga i förhållande till den uppnådda effekten

Programmet ”Förebyggande av och information om narkotikamissbruk” förväntades

- förbättra förebyggandet av narkotikaanvändning i EU,
- skapa större förståelse/förbättrad information om narkotika och relaterade skador i EU,
- förbättra genomförandet av EU:s narkotikastrategi och de särskilda åtgärderna i handlingsplanerna.

Det är en rimlig förväntan att programmet ska nå sina mål med de resurser som finns tillgängliga, särskilt vad gäller att förbättra informationen om narkotika och relaterade skador i EU. Det första målet, dvs. att förbättra förebyggandet, var emellertid den största utmaningen. Detta beror inte bara på att problemet med narkotikaanvändning är så omfattande i förhållande till programmets storlek, utan också på att en minskad narkotikaanvändning i sig är förknippad med beteendeförändringar/livsstilsval som i allmänhet är svåra att påverka och kan kräva en rad långsiktiga insatser. Det andra målet har eftersträövats genom kommissionens spridning av resultat samt enskilda projekt och nätverk (för mer info, se 2.4.1, fortsättning i fråga om projektåtgärder, resultat och spridning). Det tredje målet – bättre genomförande av EU:s narkotikastrategi/handlingsplaner – har i första hand uppnåtts genom en rad policyrapporter på hög nivå om en rad olika aspekter av EU:s narkotikapolitik. Dessa policyrapporter har lagts ut på externa uppdragstagare⁴⁸.

De belägg som har samlats in genom denna utvärdering är inte tillräckliga för att man med bestämdhet ska kunna fastställa om de utbetalade medlen för detta program har varit rimliga i förhållande till de resultat och effekter som uppnåtts på lång sikt.

Å andra sidan har programmets verksamhets- och driftsbidrag lett till positiva resultat som lagt grunden för långsiktiga resultat och effekter, framför allt i fråga om att⁴⁹

- utveckla nya förebyggande verktyg, skadereducerande åtgärder samt behandlingsstrategier för att hantera ny utveckling och snabba förändringar inom narkotikaområdet eller utveckla verktyg (t.ex. kvalitetsstandarder för hjälplinjer online) som underlättar arbetet för de organisationer som inriktar sig på målgrupper,
- utveckla nya strategier för att öka medvetenheten och informera bland specifika målgrupper/utsatta grupper,
- upprätta sektorsöverskridande nätverk och/eller plattformar för att öka informationsutbytet och samarbetet mellan organisationer, ytterligare sprida projektresultat/god praxis samt få synlighet för beslutsfattare,
- bygga upp kapacitet och genomföra utbildningar för att stärka genomförandet av EU:s narkotikastrategi/handlingsplaner och relevanta aktörer i det förebyggande arbetet mot narkotikaanvändning/narkotikaberoende och relaterade skador.

Programmet ”Förebyggande av och information om narkotikamissbruk” har finansierat 51 projekt, varav de flesta har varit gränsöverskridande, motsvarande cirka 200 ledande organisationer och partnerorganisationer. En analys av de projekt som har slutförts så här långt visar att minst 63 procent av de slutförda verksamhetsbidragen och driftsbidragen tyder på att resultat och effekter har uppnåtts, med något lägre resultat och effekter för verksamhetsbidragen (60 procent) än för driftsbidragen (67 procent)⁵⁰.

2.5.3 Lämpligheten i fråga om tilldelningen av medel mellan olika finansieringsverktyg

Enligt de årliga arbetsprogrammen uppgick den totalt tilldelade budgeten för genomförandet av programmet ”Förebyggande av och information om narkotikamissbruk” 2007–2013 till 22 232 miljoner euro. Den planerade budgetfördelningen presenteras i Tabell 1-1 Planerad

⁴⁸ Ibid., s. 44.

⁴⁹ Ibid., s. 45.

⁵⁰ Ibid.

budgetfördelning för programmet ”Förebyggande av och information om narkotikamissbruk” (2007–2013). Verksamhetsbidragens genomsnittliga värde ökade mellan 2007 och 2012, där merparten av finansieringen tilldelades under genomförandeperiodens senare del. Budgetutnyttjandet för verksamhetsbidrag (betalningar i procent av åtaganden) låg på en godtagbar nivå, 88 procent. Detta tyder på att finansieringen för verksamhetsbidrag har tilldelats på ett effektivt sätt⁵¹. I denna analys beaktas inte merparten av de bidrag som har beviljats inom ramen för 2011–2012 års verksamhetsbidrag.

Driftsbidragen fick mer än hälften av de medel som ursprungligen tilldelats. Driftsbidragens genomsnittliga värde minskade avsevärt mellan 2008 och 2012 (för att nå sitt lägsta värde 2011) och omfattade alltifrån 20 499 euro (2012 års driftsbidrag) till 200 000 euro (2008 års driftsbidrag). Driftsbidragens lägre genomsnittliga värde kan förklaras med att de har kortare löptid (maximalt 12 månader) och att ett driftsbidrag finansierar endast en organisation, medan verksamhetsbidragen finansierar ett partnerskap av organisationer. Budgetutnyttjandet i fråga om driftsbidrag låg på en godtagbar nivå, 85 procent. I likhet med verksamhetsbidragen förefaller driftsbidragens utgifter ha varit effektiva, jämfört med andra program⁵².

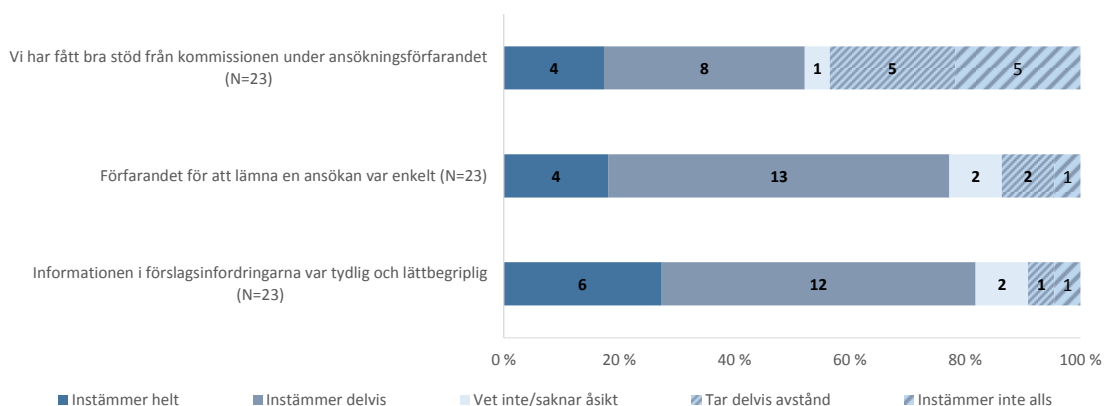
Under genomförandeperioden har kommissionen anslagit cirka 2,7 miljoner euro för totalt 28 upphandlingskontrakt (eller cirka 17 procent av programmets totala anslagna budget). Runt hälften av upphandlingsbudgeten har anslagits till EU:s handlingsplan mot narkotika – en flerårig informationskampanj – och till regelbundna möten med Europeiska centrumet för kontroll av narkotika och narkotikamissbruk. Med en ursprunglig tilldelning av mer än 4 miljoner euro har upphandlingen underutnyttjats och detta kan ha haft en negativ effekt på exempelvis spridningen av programresultat på EU-nivå⁵³.

Samtliga finansieringsverktyg har slutligen genomförts under konkurrens, i och med att man har använt förslagsinfordringar (för bidrag) och anbudsinfordringar (för upphandling) som har lockat ett stort antal ansökningar. Verksamhetsbidrag och upphandlingskontrakt har uppfattats som mer effektiva och ändamålsenliga finansieringsverktyg⁵⁴.

2.5.4 Kommissionens förvaltning samt utrymme för förenkling

Baserat på resultaten från onlineundersökningen har de krav som ställts på de sökande för att få tillgång till finansiering från programmet ”Förebyggande av och information om narkotikamissbruk” totalt sett bedömts vara lämpliga, vilket framgår av Figur 2-3 nedan.

Figur 2-3 Krav på ansökan

Källa: Undersökning för utvärderingsrapporten av de fem program som förvalts av GD Rättsliga frågor 2007–2013.

Fråga 36: Hur ställer du dig till följande uttalanden när det gäller kommissionens förvaltning av de fem programmen, inklusive kommissionens övervakning och utvärdering av dina projekt/åtgärder (se figur ovan):

⁵¹ Ibid.

⁵² Ibid., s. 45.

⁵³ Ibid., s. 46.

⁵⁴ Ibid.

Informationen i förslagsinfordringarna var lättbegriplig under hela finansieringsperioden. Här förklarades olika aspekter av ansökan om finansiering. Efterhand blev dock dokumentet omfattande, något som till viss del avspeglade kravet på ökad detaljnivå i ansökningsformuläret, antalet presenterade prioriteringar samt införandet av it-systemet Priamos. Enligt majoriteten av onlineundersökningens svarande var informationen i förslagsinfordringarna enkel och lättbegriplig. Med 2013 års inbjudan infördes en gemensam vägledning för sökande som omfattar de fem program som förvaltas av GD Rättsliga frågor samt det särskilda programmet ”Förebyggande och bekämpande av brott” och gemenskapsprogrammet för sysselsättning och social solidaritet (Progress). Med den gemensamma vägledningen kunde de sökande enklare och effektivare lämna förslag till olika projekt.

Under hela programmet skulle de sökande enligt ansökningsformuläret beskriva projektet i fråga om allmän information om projektet, genomförande, finansiell förvaltning, resultat, utvärdering och spridning. Utöver detta skulle de sökande fylla i formulär om beräknad budget, analys av personalkostnader och en partnerskapsförklaring. Från och med 2010 ombads de sökande även att lämna indikatorer för resultatbedömning, dokumentation av tidigare programerfarenhet samt ange närmare information om partner och arbetsflöden. Detta ökade potentialen för projekt med kvalitet och motiverade de sökande att utarbeta en striktare plan samt beräkna kostnaden för var och en av sina åtgärder.

Överlag effektiviserades kommissionens förvaltning efterhand, tack vare

- införandet av en enda projektförvaltningsenhet,
- publiceringen av en handbok för kommissionens tjänstemän,
- indirekt genom distributionen av en vägledning om projektförvaltning.

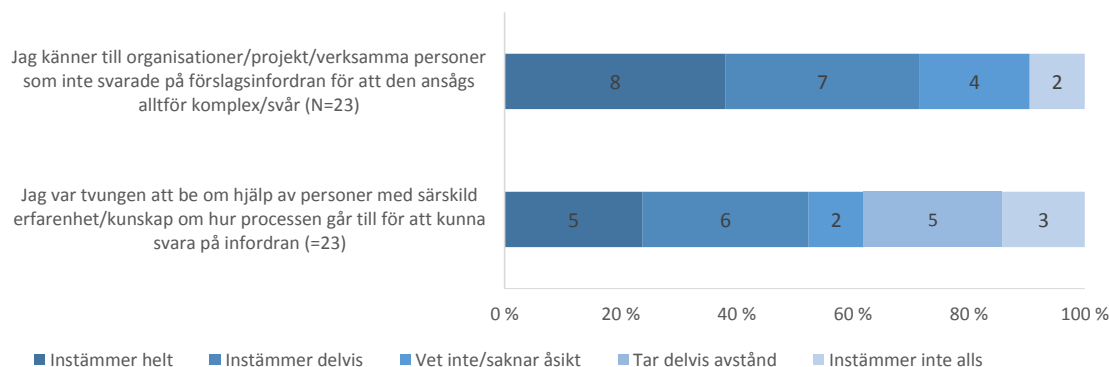
Bidragsmottagarna upplevde överlag samarbetet med kommissionen som positivt. Kraven för bidragsansökan följde i princip samma process som andra program som förvaltas centralt av kommissionen och omfattade krav på mer ingående information, vilket förbättrade ansökningarnas och projektens kvalitet. Den förändrade rapporteringen medförde också en mer välavvägd strategi mellan å ena sidan motivering utifrån finansiella aspekter och å andra sidan utvärdering/bedömning av projektets resultat och potentiella effekt.

År 2007 omfattade ansökningsformuläret krav på följande information: projektets mål och relevans, projektgenomförande (effekt, metod, varaktighet, konkreta resultat samt förutsebara risker och svårigheter), uppföljning, hållbarhet och synlighet (inklusive spridning och europeiskt mervärde), information om sökanden och partner, sökandens förklaring, samt ett ansökningspaket och en checklista.

Utöver ansökningsformuläret uppmanades de sökande att lämna in bilagor som bland annat omfattade förklaringar för partner och associerade, formulär med förklaringar om medfinansiering, budgetformulär, ett formulär med analys av personalkostnader, tidplan, formulär för bankuppgifter, formulär om juridisk person, en förklaring om uteslutningskriterier, CV-n osv.

Enligt den information som samlats in genom undersökningen behövde knappt hälften av svarandena (48 procent) få hjälp, åtminstone till viss del, för att kunna svara på förslagsinfordringar. Mer än hälften av svarandena (61 procent) bekräftade också att de kände till potentiella sökande som inte svarat på förslagsinfordringar på grund av kommissionens komplexa krav. Dessa resultat visas i Figur 2-4.

Figur 2-4 Kommissionens förvaltning av de fem programmen under ansökningsfasen

Källa: Undersökning för utvärderingsrapporten av de fem program som förvaltats av GD Rättsliga frågor 2007–2013.

Fråga 36: Hur ställer du dig till följande uttalande när det gäller kommissionens förvaltning av de fem programmen, inklusive kommissionens övervakning och utvärdering av dina projekt/åtgärder:

Trots de sökandes svårigheter har det totala antalet ansökningar om verksamhetsbidrag ökat konstant, från 39 för 2007 till 117 för 2013. Antalet ansökningar om driftsbidrag minskade däremot, från 16 sökande för 2008 och 19 för 2010 till 7 för 2011 och 12 för 2012.

Information om förslagsinfordringar, såväl för verksamhetsbidrag som för driftsbidrag, var tillgänglig på webbplatsen för GD Rättsliga frågor⁵⁵. Här fanns även handlingar för sökande, praktisk information om ansökningsförfarande, rapportering av bedrägerier och oegentligheter samt om utvalda projekt för respektive infordran. Det stora flertalet av undersökningens svarande (78 procent) ansåg att förslagsinfordringarna var tydliga och lättbegripliga. En majoritet av svarandena (74 procent) ansåg också att det var enkelt att lämna en ansökan om en verksamhetsbidrag eller driftsbidrag.

Mekanismerna för att rapportera om projektens/åtgärdernas utveckling och resultat bedömdes överlag som lämpliga av 56 procent av onlineundersökningens svarande. Strax under hälften av undersökningens svarande ansåg också att kommissionens övervakningsarrangemang var bra, åtminstone till viss del, och till hjälp under genomförandet av projekten/åtgärderna⁵⁶.

Knappt hälften (43 procent) av de bidragsmottagare som svarade på onlineundersökningen ansåg att kommissionens övervakningsarrangemang var delvis bra och till stor hjälp under genomförandet av projektet/åtgärderna. Bidragsmottagarna ansåg också att det var användbart med lägesrapporter för bidrag som omfattar 24 månader eller mer eftersom de skulle ge såväl projektledare som kommissionen en överblick över de resultat som hittills uppnåtts och göra det möjligt för dem att införa justeringar i arbetsflödena om så krävdes⁵⁷.

2.6 EUROPEISKT MERVÄRDE

EU-mervärdet avser i vilken omfattning som programmets EU-karaktär tillför sina aktörer ett värde samt i vilken omfattning som EU har en komparativ fördel jämfört med nationella och internationella aktörer som är verksamma inom området. Inledningsvis diskuteras här programmets EU-karaktär och dess geografiska täckning. EU-mervärdet analyseras därefter utifrån det värde som tillförs EU och mottagarna. Det har emellertid inte varit möjligt att identifiera och mäta det europeiska mervärdet redan sett till effekter.

⁵⁵ http://ec.europa.eu/justice/grants1/programmes-2007-2013/drug/index_en.htm.

⁵⁶ Baserat på en analys av de 23 svar på onlineundersökningen som inkommit från programmets bidragsmottagare samt redogörelser för de fem uppföljande intervjuerna med samordnarna för projekt/organisationer som fått bidrag från programmet "Förebyggande av och information om narkotikamissbruk" under åren 2007–2013. *Ex post evaluation of five programmes implemented under the 2007-2013 financial perspective. Specific programme evaluation: Drug Prevention and Information Programme (DPIP)*, den 28 juli 2015, s. 48–49 http://ec.europa.eu/justice/grants1/files/expost_evaluations_2007_2013/dpip_programme_evaluation_final_report.pdf

⁵⁷ Ibid., s. 50.

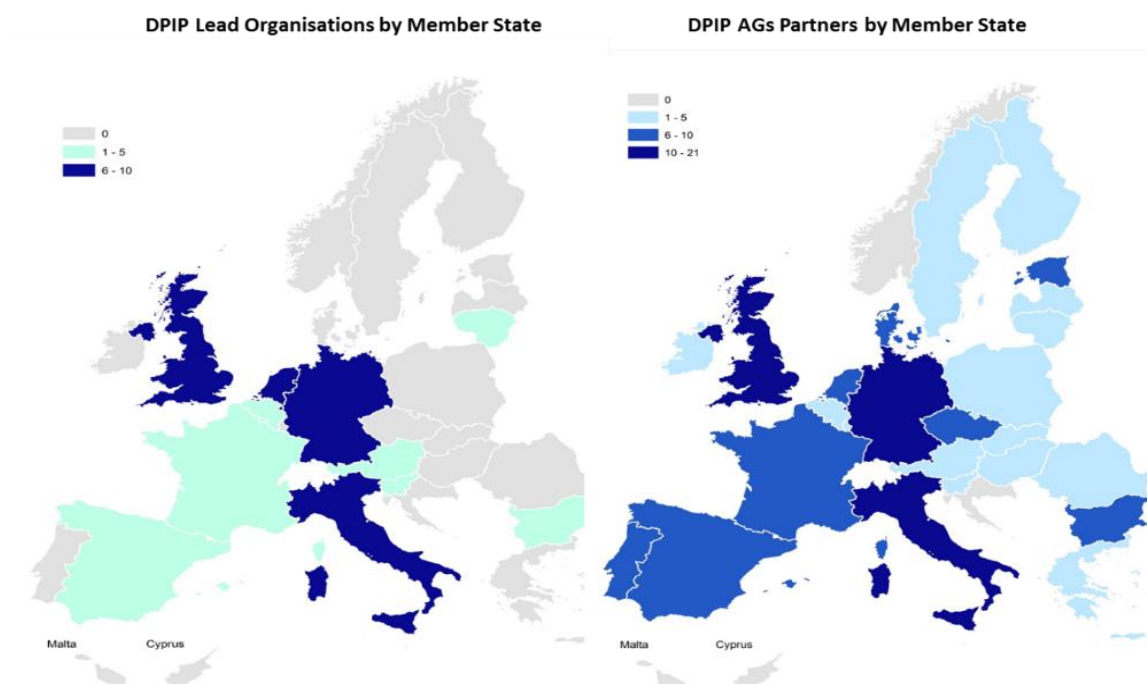
Programmet har haft en stark gränsöverskridande karaktär, vilket har sin grund i programmets mål och i den typ av åtgärder som är berättigade enligt 2007 års beslut. I artikel 4 i beslutet fastställs att programmet ska stödja särskilda gränsöverskridande projekt av unionsintresse som läggs fram av minst två medlemsstater, eller minst en medlemsstat och en annan stat som kan vara antingen ett anslutande land eller ett kandidatland. Berättigade åtgärder omfattade även nationella projekt.

2.6.1 Geografisk täckning och medlemsstaternas deltagande

Programmet omfattade ledande organisationer och partnerorganisationer från sammanlagt 25 EU-medlemsstater samt Norge. Överlag har åtgärderna haft en relativt god geografisk täckning runtom i EU. Programmets karaktär har inneburit att EU och de flesta bidragsmottagarna har tillförts ett mervärde. Vissa medlemsstater har emellertid fått fler bidrag och deltagit i fler partnerskap än andra (se Figur 2-5). De ledande organisationerna samlades till stor del inom tre olika medlemsstater: Italien, Storbritannien och Tyskland. Totalt sett ledde dessa medlemsstater 61 procent av alla projekt.

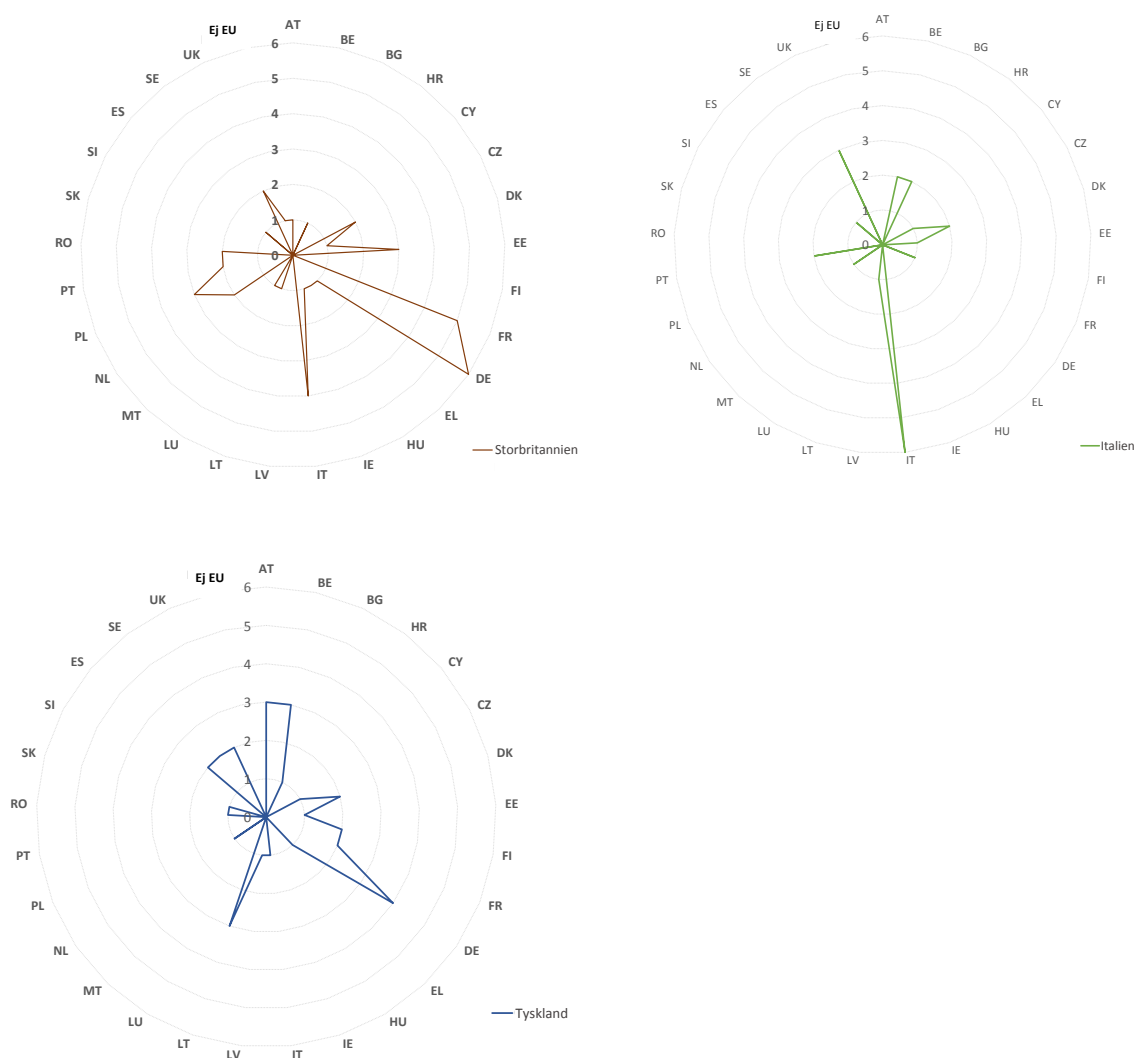
Av de sammanlagt 457 ansökningar som inkom via programmet kom störst antal från italienska organisationer (24 procent, 109), följt av organisationer baserade i Storbritannien (60) och Spanien (55). Dessa tre ledande ansökningsmedlemsstaterna lämnade totalt sett 49 procent av alla ansökningar om finansiering från programmet. Mot denna bakgrund ska det noteras att de ansökningar som lämnats in från Nederländerna, Tyskland och Österrike var mest framgångsrika.

Partnerskapsstrukturen för medlemsstaterna med störst antal ledande organisationer (Tyskland, Storbritannien och Italien) framgår av Figur 2-6. Uppgifterna visar att ledande organisationer är mer benägna att ingå partnerskap med organisationer från sin egen medlemsstat än med organisationer från andra EU-medlemsstater. Detta är särskilt uttalat för Italien. Så var emellertid inte fallet för de projekt som leddes av Storbritannien, där sannolikheten var störst att de ledande organisationerna ingick partnerskap med tyska organisationer. De italienska ledande organisationerna ingick t.ex. partnerskap med sex italienska och tre brittiska organisationer, medan de tyska ledande organisationerna ingick partnerskap med fyra tyska, tre belgiska, tre österrikiska och tre litauiska organisationer. Ledande organisationer från Storbritannien ingick partnerskap med sex tyska, fem franska och fyra italienska organisationer.

Figur 2-5 Totalt antal organisationer som deltar i programmets projekt med verksamhetsbidrag, inklusive ledande organisationer (vänster) och partnerorganisationer (höger) för programmets verksamhetsbidrag

Figur 2-6 Partnerskapsstruktur för de tre medlemsstater som har flest ledande organisationer

2.6.2 Mervärde för EU och bidragsmottagarna

Resultaten från denna utvärdering visar att de aspekter med programmet som främst gav bidragsmottagarna ett EU-mervärde var

- ömsesidigt lärande och utbyten, samt ökad kunskap genom samarbete över gränserna,
- "EU-varumärket" och det goda rykte som programmet medförde,
- EU-finansiering som gjorde projekten möjliga att genomföra.

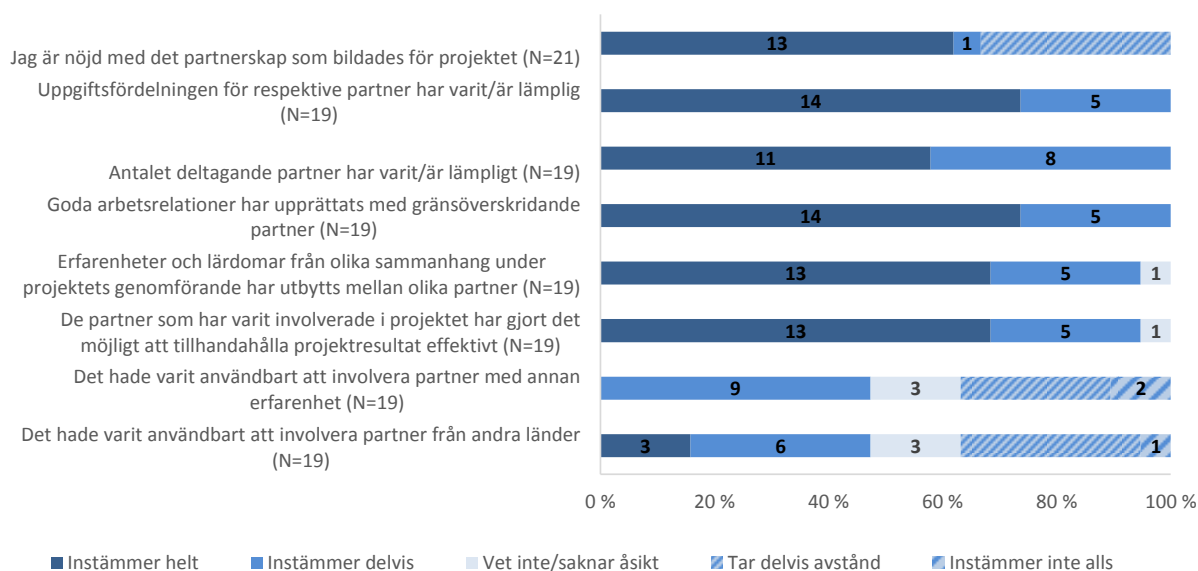
Resultaten från utvärderingen och aktörssamråden har visat att programmets gränsöverskridande dimension har gjort det möjligt för organisationer etablerade i olika medlemsstater att samarbeta samt att utveckla och genomföra gränsöverskridande åtgärder som syftar till att minska efterfrågan på narkotika. Geografiskt sett är de ledande organisationerna visserligen koncentrerade till endast ett fåtal medlemsstater, men de partnerskap de har ingått har möjliggjort att ett stort antal organisationer från andra medlemsstater har kunnat delta, samarbeta och lära sig tillsammans med/av projektledarna samt att genomföra liknande åtgärder. De gränsöverskridande partnerskapen har överlag bidragit till ömsesidigt lärande, samarbete och hållbart stöd såväl nationellt som på EU-nivå. Detta framgår även av resultaten från aktörssamrådet som undersöks utförligare i detta avsnitt.

Utvärderingen visade att de främsta specifika fördelarna med gränsöverskridande partnerskap i

samband med att programmets projekt genomfördes var att det upprättats ett nätverk med internationella partner (90 procent av undersökningens svarande), att kunskaperna/erfarenheterna inom området har ökat (85 procent av undersökningens svarande) liksom kunskaperna om politik och praxis i andra medlemsstater (70 procent av undersökningens svarande). De gränsöverskridande partnerskapen har därför även bidragit till att programmets specifika mål har uppnåtts i fråga om att stödja gränsöverskridande åtgärder som att bilda sektorsöverskridande nätverk, vidga kunskapsbasen, utbyta information samt identifiera och sprida god praxis. När gränsöverskridande åtgärder har genomförts i syfte att minska efterfrågan på narkotika har programmets projekt även främjat gränsöverskridande lärande genom partnerskap. Uppföljande intervjuer med projektmottagarna har visat på att de gränsöverskridande partnerskapen har bidragit till att sprida god praxis, uppmuntra till gränsöverskridande lärande samt identifiera informationsluckor och allmänna frågor när det gäller åtgärder för att minska efterfrågan på narkotika.

De specifika fördelarna med gränsöverskridande partnerskap (se Figur 2-7) har också uppnåtts tack vare de goda erfarenheterna av arbetet mellan olika projektpartner. Majoriteten av undersökningens svarande uppgav att de hade goda arbetsrelationer med sina gränsöverskridande partner (74 procent) och att de var nöjda med de partnerskap som upprättats genom projekten (62 procent). Dessa positiva relationer möjliggjorde och stärkte det gränsöverskridande lärandet – majoriteten av svarandena (68 procent) utbytte erfarenheter och lärdomar med sina partner under projektgenomförandet. I detta hänseende är 48 procent av undersökningens svarande eniga om att det skulle ha varit en fördel att involvera fler partner från olika medlemsstater och att multiplicera denna effekt.

Figur 2-7 I vilken omfattning som projektets mottagare hade goda erfarenheter av det gränsöverskridande partnerskapet

Källa: Undersökning för utvärderingsrapporten av de fem program som förvalts av GD Rättsliga frågor 2007–2013.

En annan typ av värde som programmet gav var "EU-varumärket" och programmets goda rykte. Det medförde en ökad synlighet, ett intresse för projekten samt ökad genomslagskraft på beslutsfattare, verksamma utövare och allmänheten på EU- och medlemsstatsnivå.

Slutligen visade utvärderingen att EU-finansieringen var avgörande för programprojektens genomförande och för att EU-målen skulle uppnås. Sannolikheten att uppnå EU-målen – och därmed målen för EU:s narkotikastrategi – utan EU-finansiering är därför i sig begränsad⁵⁸.

⁵⁸ Ibid., s. 59.

3 SLUTSATSER

Programmets relevans⁵⁹

- De prioriteringar som fastställts för förslagsinfordringar och utvalda initiativ var överlag relevanta för programmets mål enligt den rättsliga grunden. Programmets allmänna och specifika mål ansågs vara brett hållna och alltför ambitiösa i rättsakten. Men de årliga prioriteringar som fastställs av kommissionen var inte bara klart fastställda utan även realistiska och uppnåeliga och gällde viktig politisk utveckling inom detta politikområde. För kommissionen blev de ett allt viktigare verktyg för att påverka omfattningen av de finansierade projekten under programtiden.
- De utvalda åtgärderna är relevanta för programmets mål. Samtliga 51 projekt omfattade mål för projekt/arbetsprogram som överensstämde med programmets specifika mål. Driftsbidragen överensstämde endast till viss del med programmets specifika mål.
- På projektnivå förefaller de utvalda initiativen ha främjat politikens utveckling på lämpligt sätt. Upphandlingskontrakten var också särskilt relevanta för att utveckla politiken/lagstiftningen inom detta område.
- Programmet har överlag varit relevant för bidragsmottagarnas behov. Programmet är unikt inom detta område och har fyllt en finansieringslucka på nationell nivå. Vidare har programmets begreppsmässiga ram och prioriteringar motsvarat behoven hos de aktörer som arbetar med narkotikaförebyggande verksamhet.

Samstämmighet och komplementaritet

- För programmet har nästan fullständig komplementaritet uppnåtts med andra EU-program och insatser. Komplementaritet har uppnåtts genom mekanismer som kommissionen infört när programmet och förslagsinfordringarna utformades.

Ändamålsenlighet

- Programmet har överlag varit ändamålsenligt för att uppnå de allmänna programmålen, även om genomslagskraften varit något begränsad på grund av den relativt låga budgeten och antalet finansierade projekt. Programmet har bidragit till att främja ökad medvetenhet och information inom Europa om narkotika och relaterade skador, särskilt bland ungdomar och narkotikaanvändare. Programfinansierade åtgärder har också bidragit till en förbättrad dialog om narkotika och underlättat ett utbyte av god praxis mellan aktörerna.
- Vissa av programmets projekt har bidragit till EU:s beslutsfattande/lagstiftningsutveckling. Upphandlingskontrakt som inriktats specifikt på att utveckla och genomföra politik och lagstiftning när det gäller förebyggande åtgärder mot narkotika blev mer ändamålsenliga eftersom de gav upphov till politiska diskussioner och styrde beslutsprocessen på EU- och medlemsstatsnivå.
- På projektnivå har de flesta initiativ uppnått sina egna mål, vilket särskilt kan tillskrivas de goda arbetsrelationerna med de olika parterna samt en klar insatsstrategi för målgrupp, mål, metod och åtgärder som ska genomföras. Inga större svårigheter har förekommit vid genomförandet av projektåtgärderna.
- Inom ramen för programfinansierade åtgärder har det även utvecklats verktyg som bedömts vara innovativa inom ett antal områden. Dessa verktyg omfattade förebyggande och skadereducerande åtgärder, behandlingsmetoder, forskningsmetoder eller bidrag till ny forskning i syfte att fylla kunskapsluckor samt innovativa metoder för att informera och öka medvetenheten bland utsatta grupper.

⁵⁹ Ibid., s. 60.

Hållbarhet och spridning

- Spridningen av programmets resultat har överlag bidragit till att ge projekten ökad genomslagskraft ute på fältet, i synnerhet tack vare de spridningsmetoder som införts och som bidragit till att nå ut till en rad olika aktörer (EU:s och medlemsstaternas beslutsfattare, icke-statliga organisationer/det civila samhällets organisationer, socialarbetare, ungdomar och narkotikaexperter).
- Projektresultaten har spridits via mottagarnas webbplatser och nätverk samt via kommissionens och ECNN:s webbplatser. Detta har förbättrat synligheten för själva programmet (vilket också visat sig genom ett ökande antal inkomna ansökningar). Utöver detta har offentliga upphandlingskontrakt använts för att ta fram informationsmaterial och anordna spridningsevenemang i syfte att offentliggöra projektresultaten. Spridningsmekanismer och spridningsstrategier har emellertid inte utnyttjats till sin fulla potential.
- För de flesta initiativ har en hållbarhets- och/eller spridningsplan utvecklats. Det har emellertid förekommit stora variationer när det gäller i vad mån som projektets mottagare effektivt lyckats säkerställa att projektets resultat och åtgärder varit hållbara och överförbara.

Effektivitet

- Den finansiering som tillhandahållits för programmets genomförande har kanske inte varit helt tillräcklig med tanke på ambitionsnivån för vissa av målen, det höga finansieringsbehovet, bidragens höga utnyttjandegrad och det höga antalet uppnådda resultat. Den finansiering som tillhandahållits genom programmet har emellertid varit tillräcklig för att mottagarna skulle uppnå sina mål.
- Kommissionens ledning har med tiden förbättrats och bidragsmottagarna har upplevt samarbetet med kommissionen som positivt.
- Vad gäller utrymme för förenkling har den detaljnivå som krävs i ansökningsformuläret ökats från och med 2010 års infordran och arbetsflöden har införts, vilket har varit positivt både för kommissionen och för de sökande. Det stora flertalet svarande ansåg att rapporteringskraven låg på en lämplig nivå. Kommissionens övervakningsarrangemang ansågs vara bra, åtminstone till viss del, och till hjälp under genomförandet av projektet/aktiviteterna. Rapporteringskraven avspeglar en mer välvägd strategi mellan å ena sidan motivering utifrån finansiella aspekter och å andra sidan utvärdering av projektens faktiska resultat och potentiella effekter.

Mervärde för EU

- De flesta EU-medlemsstater har deltagit i programmet antingen som ledande organisation eller som partner.
- Programmets mervärde för EU har bestått i att det gjort det möjligt för organisationer med bas i olika medlemsstater att göra en betydande insats för att minska efterfrågan på narkotika. De partnerskap som bildats inom ramen för projekten har bidragit till att främja gränsöverskridande lärande samt förbättra synligheten för genomförda initiativ samt bidragit till att identifiera information om hur man förhindrar och bekämpar narkotika. Partnerskapen har även förbättrat det gränsöverskridande samarbetet, bidragit till utbyte och spridning av god praxis och information, utvecklat det ömsesidiga förtroendet mellan medlemsstaterna och främjat upprättandet av praktiska verktyg och lösningar för att ta itu med globala utmaningar. Det har emellertid ännu inte varit möjligt att mäta hur omfattande förbättringen och bidraget varit, dvs. det europeiska mervärdet i fråga om effekter.

Centrala rekommendationer

- Definiera prioriteringarna bättre: kommissionen bör investera mer tid och personal i arbetet med att fastställa prioriteringar så att det säkerställs att prioriteringar kan uppnås på lämpligt sätt inom en öronmärkt budget.
- Realistiska bedömningar av projektrisker och bättre riskreduceringsstrategier: kommissionen bör bättre övervaka riskerna under projekttiden, t.ex. genom att begära in kortfattade lägesrapporter som identifierar alla potentiella risker efterhand som de uppstår under projektgenomförandet.
- Öka fokus på att förbättra effekterna på alla nivåer och inte bara för resultaten i fråga om övervakning och utvärdering. Det går hand i hand med behovet att samla in, analysera och använda objektiva och oberoende belägg för att genomföra projekt och programutvärderingar.
- Undersöka möjligheterna att projektets resultat och bästa praxis i högre omfattning får genomslag hos andra organisationer, även i andra medlemsstater. Här ingår också mer resurser till översättningar, kommunikation och spridning.
- Skärpa programmets interventionslogik – vad gäller programmets omfattning och dess allmänna och specifika mål och prioriteringar, typer av åtgärder och insatser samt genomförandeåtgärder kommer kommissionen att sträva efter att skärpa programmets interventionslogik⁶⁰ samt göra relationerna mellan skäl, mål, insatser, resultat, mottagare, beräknade resultat och effekter tydligare, mer exakta och konkreta vid en framtida fortsättning av programmet.

⁶⁰ Se t.ex. Figur 1-1 Interventionslogik för det särskilda programmet "Förebyggande av och information om narkotikamissbruk" (2007–2013) Figur 1-1 Interventionslogik för det särskilda programmet "Förebyggande av och information om narkotikamissbruk" (2007–2013)